

**SPRÅKSTATUS
2021**

**MEDIUM
OG KULTUR**

Språkrådet •

Innhald

Allmennkringkasting	5
Strøymetenester	7
Dataspel	8
Sosiale medium	9
Aviser	12
Litteratur	14
Bibliotek	17
Musikk	19
Film	19
Teater	21
Nasjonale minoritetsspråk	22
Teiknspråk i medium og kultur	23
Kjelder	25

Framveksten og utbreiinga av lynraskt internett har endra vilkåra i mediesektoren. Nye nettbaserte medie- og kulturprodukt utfordrar i aukande grad etablerte aktørar. Særleg blant barn og unge har strøyming av video og dataspel vorte ein stor del av kvardagen, men bruken av digitale medie- og kulturprodukt omfattar alle aldersgrupper.

Dei språklege konsekvensane av desse endringane er store. Engelskspråkleg underhaldning og populærkultur har hatt ei viktig rolle i Noreg i mange tiår, men det nye er at det veks fram populære kanalar og medieflater der engelskspråkleg innhald dominerer heilt. På YouTube og i dataspel møter norske barn og unge mykje meir innhald på engelsk enn på norsk.

Dersom kultur- og språkpolitikken skal fungere, må han henge med på dei raske endringane og tilpasse verkemidla etter realitetane i samfunnet. Medan det er knytt velfungerande verkemiddel til tradisjonelle kultur- og medieprodukt, finst det på framveksande flater i mindre grad ordningar som sikrar språkleg mangfald. Eit godt døme på det er litteraturen: Det finst strukturar og verkemiddel som bidreg til eit rikt tilbod av litteratur på begge dei norske skriftspråka. For dataspel er det annleis: Den offentlege støtta til dataspel er ein brøkdel av støtta til film, og norske spel slit med å få gjennomslag. Tilbodet på bokmål er lite bruka, medan det knapt finst noko tilbod på nynorsk i det heile.

Språkrådets framtidsutval peika i rapporten *Språk i Norge – kultur og infrastruktur* (Språkrådet 2018) på at konsekvensane for norsk språk alltid må vurderast når det blir utvikla ny politikk på medie-feltet. I språklovsproposisjonen frå 2021 varslar regjeringa at ein vil sjå etter kva som hindrar bruk, utvikling og produksjon av kultur-uttrykk på norsk i lovgjeving, støtteordningar og andre politiske verkemiddel. Regjeringa varslar òg eit høringsframlegg om at norske og utanlandske strøymetenester må forplikte seg til å investere ein viss del av omsetninga i norskspråklege audiovisuelle produksjonar.

Digitaliseringa er det som i størst grad driv dei språklege endringane i medie- og kultursektoren. Det vil ikkje seie at digitaliseringa i seg sjølv er eit trugsmål mot språkleg mangfald. På mange område kan digitaliseringa vere eit gode: Eit døme er ei språkfil i eit dataspel som raskt kan bytast ut med ei anna, slik at ein kan få spelet på fleire ulike språk. I motsetnad til ei analog bok må ikkje eit slikt digitalt produkt trykkjast på nytt for kvart nytt språk det blir omsett til. Kombinert med dei store framstega som ligg i automatisk omsetjing, er det eitt døme på at digitaliseringa kan vere eit gode for det språklege mangfaldet i Noreg og for norsk språk.

Men det skjer ikkje av seg sjølv. Ein aktiv kultur- og språkpolitikk må leggje til rette for at moglegheitene blir gripne. Det må innebere å stille krav til internasjonale aktørar som opererer i Noreg, for å sikre det språklege mangfaldet i Noreg og verda. Som samfunn må vi vere medvitne om verdien av språka våre og aktivt gå inn for å bevare dei, utvikle dei og sørge for at dei er synlege og fungerer på digitale flater.

89 %

NRK når 89 prosent av folk over 12 år med innhaldet sitt dagleg.

Allmennkringkasting

Dei norske allmennkringkastarane skal vere ein nasjonal fellesarena for informasjon og debatt og tilby innhald til ulike samfunnsgrupper. Dei har eit særskilt ansvar for å fremje norsk språk og kultur. Stortingsmeldinga *Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfald* slår fast at vilkåra for norsk medieinnhald er endra:

Globaliseringa av mediemarknaden inneber at norsk innhald er utsett for langt større konkurranse enn tidlegare. Allmennkringkastinga blir difor viktigare for å fremje norsk innhald, kultur og språk. (Meld. St. 38 (2014–2015):8)

NRK

NRK er frå 1. januar 2020 finansiert over statsbudsjettet og ikkje lenger gjennom kringkastingsavgift (lisens). Med full offentleg finansiering er det òg knytt strengare krav til verksemda til NRK enn det er til dei andre allmennkringkastarane.

NRK når 89 prosent av folk over 12 år med innhaldet sitt dagleg. Blant dei mellom 12 og 29 år er dette talet 80 prosent. Blant innvandrara over 12 år er det 76 prosent som brukar tilbodet til NRK (NRK 2019a).

Blant norske barn mellom 3 og 11 år er det 41 prosent som brukar strøymetenesta til NRK Super dagleg. Berre YouTube har større gjennomslag i denne aldersgruppa. Sameleis er lineærkanalen NRK Super den mest bruka tradisjonelle TV-kanalen blant norske barn (Kantar 2020). NRK spelar ei svært viktig rolle som leverandør av attraktivt norskspråkleg innhald til barn og unge og er ein av dei viktigaste språkpolitiske aktørane i landet.

Vedtektene til NRK slår fast at programtilbodet i hovudsak skal vere på norsk, og at minst 25 prosent av innhaldet skal vere på nynorsk. 2019 var første året at NRK stetta nynorskkravet på radio og fjernsyn (M24 2020). I praksis er det likevel slik at ein stor andel tale på dialekt er inkludert i desse tala. I målingane av nynorskprosent i NRK blir tala dialekt i radio og fjernsyn delt i to: 50 prosent blir rekna som bokmål, og 50 prosent blir rekna som nynorsk. Med ein auke i bruken av tala dialekt i til dømes radio vil ein då òg få ein auke i nynorskprosenten (Framtida 2020). Meir interessant er derfor bruken av skriftleg nynorsk på nrk.no. I 2019 var 18 prosent av innhaldet på nynorsk, men i 2020 var dette gått ned til 17 prosent (NRK 2021). NRK måler ikkje kor mykje nynorsk som blir bruka i NRK-innhald i appar og på sosiale medium som Facebook, Instagram og YouTube.

Nynorsk i NRK				
	2014	2016	2018	2019
NRK1	21	21	29	24
NRK2	27	28	26	27
NRK3	22	24	22	26
NRK Super	19	25	26	26
NRK P1	26	28	30	30
NRK P2	16	18	18	19
NRK P3	23	24	24	29
NRK.no	16	17	16	18

Kjelder: Språkrådet (2017) og Medietilsynet (2020a)

Medietilsynet har ansvar for å kontrollere i kva grad NRK stettar krava som er sette til allmennkringkastaren. I *Allmennkringkastingsrapporten 2019* slår tilsynet fast at NRK stettar kravet om at tilbodet i hovudsak skal vere på norsk, men tilsynet trekkjer fram at andelen nynorsk på nett er for låg (Medietilsynet 2020a). Medietilsynet slår òg fast at nynorskkravet gjeld isolert på radio, TV og nett, det vil seie at det skal vere minst 25 prosent nynorsk på kvar av desse flatene. Rapporten seier ikkje noko om NRKs språkbruk i andre kanalar, slik som publisering på YouTube, i sosiale medium og i appar.

I 2019 publiserte NRK 24 norskspråklege dramaproduksjonar for vaksne og barn, 15 av desse var nyproduksjonar, medan 9 var nye sesongar av eksisterande seriar. Til saman er produksjonane på om lag 80 timar.

For norskspråkleg musikk i NRK, sjå eige underkapittel om musikk i dette kapitlet.

TV 2

I 2018 inngjekk TV 2 ein femårig avtale med Kulturdepartementet om å bli kommersiell allmennkringkastar. Avtalen stiller visse språklege krav til innhaldet i TV 2:

- 50 prosent av programinnhaldet skal vere på norsk
- Det skal vere eit tilbod av norskspråkleg barne-TV (72 timar per år) og program for unge (20 timar per år)
- TV 2 skal i løpet av avtaleperioden bruke minimum 250 millionar kroner på førstegongsvisningar av norsk film og fjernsynsdrama
- Begge dei norske målformene skal brukast i programinnhaldet

Medietilsynet vurderte at alle desse krava vart oppfylte i 2019. Det er verd å merke seg at kravet om veksling mellom nynorsk og bokmål ikkje er knytt til

ein viss prosent, slik det er i NRK. Medietilsynet viser til at TV 2 har profilerte nyheitsanker og programleiarar som brukar nynorsk, men det er ikkje gjort ein grundig gjennomgang av språk i det samla programinnhaldet. Krava om veksling mellom nynorsk og bokmål er knytt til programinnhaldet, og TV 2 har derfor i lang tid ikkje godteke nynorsk på redaksjonell plass på TV2.no. TV 2 endra denne praksisen i 2021, etter press frå språkorganisasjonar (Framtida 2021).

Strøymetenester

Dei siste åra har strøymetenester teke over ein stadig større del av tida som publikum før bruka på lineært fjernsyn. I denne samanhengen har 2020 vore eit unntaksår: Med koronapandemien har folk hatt mykje tid heime, og all sjåing av levande bilete i Noreg har teke seg opp: Lineær-TV har stige med 25 prosent, medan bruken av strøymetenestene til dei tradisjonelle kringkastarane (slik som NRK TV og TV 2 Sumo) har auka med så mykje som 99 prosent jamført med 2019. Strøymetenesta Netflix har auka bruk på 68 prosent, og YouTube har auka med 105 prosent jamført med 2019 (Kantar 2021).

Bortsett frå strøymetenestene til allmennkringkastarane NRK og TV 2 er mange av dei mest populære strøymetenestene i Noreg utanlandske selskap. Amerikanske Netflix er i ei særstilling blant dei: 20 prosent av befolkninga brukar Netflix dagleg. Det er berre NRK si strøymeteneste NRK TV som har større gjennomslag med 25 prosent av befolkninga innom dagleg (Ipsos 2021). Medan ein gjennomsnittsperson i Noreg bruka 25 minutt totalt på strøymetenester i 2014, hadde dette talet stige til 50 minutt i 2018. Våren i koronaåret 2020 bruka ein gjennomsnittsnordmann i snitt 92 minutt totalt på strøymetenester i løpet av ein dag. Det er grunn til å tru at dette talet vil gå ned og stabilisere seg dersom og når ein lukkast med å få kontroll på covid-19-pandemien.

Medan allmennkringkastarane NRK og TV 2 har særskilde språkkrav til innhaldet i sendingane, gjeld det

ikkje for internasjonale strøymetenester som Netflix, HBO og Disney+. Den europeiske unionen avslutta i 2018 arbeidet med eit direktiv som set som krav til strøymetenester at 30 prosent av innhaldet skal vere av europeisk opphav. EU-landa hadde frist fram til september 2020 med å implementere direktivet i nasjonal lovgjeving (EU-kommisjonen 2018). Den norske regjeringa varsla i 2019 at dei vil innføre eit liknande krav om norsk innhald på strøymetenester som rettar seg mot eit norsk publikum (NRK 2019b). Før endringane kan ta til å gjelde, må kringkastingslova ut på høyring, og det har så vidt Språkrådet veit, enno ikkje skjedd (mai 2021).

Barn og unge brukar strøymetenester i endå større grad enn det vaksne gjer. I Medietilsynets undersøking «Barn og medier 2020» (Medietilsynet 2020b) er barn og unge mellom 9 og 18 år spurde om kva for språk dei møter når dei ser på film, seriar eller TV-program. I den eldste aldersgruppa (15–18 år) seier om lag tre av fire at dei ser mest engelskspråkleg innhald. Andelen veks med alderen, sjå tabellen under.

Prosentdel gutar og jenter som seier det blir brukt mest engelsk når dei ser på film, serie eller TV-program

	Gutar	Jenter
9–10 år	32	23
11–12 år	61	42
13–14 år	66	68
15–16 år	82	74
17–18 år	75	75

Kjelde: Medietilsynet 2020b

Noregs Mållag og Norsk Målungdom har tidlegare fremja krav om at strøymetenester som Netflix og HBO òg må tekste noko av innhaldet sitt på nynorsk. I dag er det berre allmennkringkastaren NRK som har krav til teksting på nynorsk. Krava frå språkorganisasjonane har førebels ikkje fått praktiske konsekvensar for strøymetenestene.

Vidare arbeid – kunnskapsbehov og utfordringar

Den massive auken i bruk av utanlandske strøymetenester med hovudsakleg engelsk innhald har utan tvil store språklege konsekvensar. Det norskspråklege innhaldet må konkurrere om merksemda med eit jamstøtt veksande utval av engelskspråkleg innhald. Ei av dei viktigaste oppgåvene i kultur- og språkpolitikken dei neste åra blir derfor å sikre gode distribusjonsplattformer for norskspråkleg innhald. Det må innebere at dei internasjonale strøymetenestene bidreg økonomisk til produksjonen av slikt innhald. Det ligg òg eit potensial i auka nordisk samarbeid på feltet, både ved at nordisk innhald blir gjort meir tilgjengeleg over landegrensene, og ved at ein sikrar at det nordiske innhaldet blir synleg i strøymetenestene. Ei felles nordisk tilnærming til desse spørsmåla vil òg kunne skape eit samla tilbod som i noko større grad kan konkurrere med engelskspråkleg innhald i volum.

Dataspel

Bruken av dataspel har hatt sterk vekst over heile kloden etter utbrotet av covid-19-pandemien i 2020. Den samla tidsbruken på spelplattforma Steam gjekk opp med 50 prosent samanlikna med 2019 (Steam 2021).

Eit stort fleirtal av barn og unge i Noreg spelar digitale spel på mobil, PC, nettbrett eller ulike konsollar: 76 prosent av jentene og 96 prosent av gutane mellom 9 og 18 år. Alle dei mest populære spela blant norske barn og unge er utanlandske produksjonar (Medietilsynet 2020b). Generelt er dataspelindustrien prega av store spel med suksess på tvers av språklege og nasjonale grenser. Då Medietilsynet i 2020 undersøkte kva for språk barn og unge møter på ulike

medieflater, var dataspel ei av medieflatene der dei unge møter minst norsk: 17 prosent sa det vart bruka mest norsk i spela dei spela, medan 63 prosent sa det vart bruka mest engelsk. 14 prosent sa det vart bruka om lag like mykje engelsk som norsk. På dette feltet, som for barn og unge sjølve er blant dei viktigaste i heile kultur- og medietilbodet, har ein hittil ikkje lukkast med å skape eit norskspråkleg tilbod med gjennomslagskraft. Hausten 2019 la Kulturdepartementet fram *Spillerom*, regjeringa sin dataspelstrategi for åra 2020–2022 (Kulturdepartementet 2019a). Strategien set desse måla for dataspelpolitikken i Noreg:

- Det skal vere eit variert tilbod av norske dataspel av høg kvalitet
- Det skal vere ein profesjonell og mangfaldig dataspelbransje
- Norske dataspel skal ha gjennomslagskraft
- Dataspekulturen skal vere inkluderande og tilgjengeleg

Strategien seier dette om spel på norsk:

Det er viktig at det lages dataspill i Norge, basert på norsk kultur, samfunn og språk. Tilbudet av norske spill skal være variert, for eksempel når det gjelder sjanger, format, plattform, målgruppe og tematikk. (Kulturdepartementet 2019a:10)

Det er behov for et rikt og lett tilgjengelig norsk-språklig kulturtilbud med gode språklige forbilder. Befolkningen bør ha anledning til å spille dataspill på norsk og med elementer av norsk kultur og historie. Det er derfor ønskelig å stimulere til bred produksjon og bruk av norske dataspill. (Kulturdepartementet 2019a:11)

Strategien varsla ein auke i løyvingane til Norsk filminstitutt, som forvaltar tilskot til dataspel, og at det ville kome ei eiga dataspelforskrift. Denne forskrifta gjeld frå 1. mars 2021, og slår fast at spel som får lanseringstilskot, skal gjerast tilgjengelege med norsk tekst i Noreg. Strategien slår òg fast at spel på norsk til barn og unge skal prioriterast i fordelinga av tilskotsmidlar.

Etter innspel frå Språkrådet blir både nynorsk og bokmål spesifisert i forskrifta:

Dataspill som mottar lanseringstilskudd etter dette kapittel skal gjerast tilgjengelig med tekst på norsk (bokmål og/eller nynorsk) eller samisk i Norge. Tilskuddsforvalter kan i særlege tilfeller gjøere unntak fra kravet om teksting. (Forskrift 2021 § 3-6)

Å gjere nynorsk synleg i forskrifta kan, saman med andre tiltak, vonleg bidra til ein auke i nynorskpråklege dataspelproduksjonar på lengre sikt. Til no har det vore svært få dataspelproduksjonar som har kome i nynorsk versjon. I denne samanhengen er det verdt å peike på den nye stortingsmeldinga om barne- og ungdomskultur, som slår fast at statsstøtte i kulturlivet føreset språkleg innsats frå institusjonane som får pengar:

Regjeringa vil at institusjonar og organisasjonar som får tilskott frå staten til å produsere, gjere tilgjengeleg og formidle kunst- og kulturuttrykk, skal arbeide aktivt for å fremje alle dei offisielle språka, inkludert samisk. (Meld. St 18 2020–2021:109)

Dataspel og små språk

Den digitale teknologien legg i mange tilfelle til rette for at omsetjing kan gjerast rimelegare enn på tradisjonelle flater, slik som i trykte bøker. Dei aller fleste dataspel blir omsette til engelsk, og mange til andre store verdsspråk. Det er derfor ikkje tekniske hindringar som fører til at tilbodet på nynorsk og andre mindre bruka språk er så lite. Skal ein få til ein auke i talet på dataspel på nynorsk og andre mindre bruka språk dei komande åra, vil det i stor grad avhenge av politisk vilje til å få til ei slik styrking. Medan andre medieflater og kulturprodukt har støtteordningar og insentiv som sikrar innhald på nynorsk, manglar dette framleis på dataspelfeltet.

Dataspel i bibliotek og skule

Norsk filminstitutt kjøper inn dataspel til bruk i norske bibliotek gjennom ei eiga innkjøpsordning for dataspel. Ordninga omfattar norske spel, og skal bidra til

å gje publikum betre tilgang til slike spel. Ordninga har hatt ujamn suksess i biblioteka. Spela som blir kjøpte inn, er på ulike plattformer som PC, mobil eller konsollar, og mange bibliotek har ikkje hatt midlar til å skaffe maskinvara som trengst for å gjere spela tilgjengelege. Det har òg vore vanskeleg å få på plass gode avtalar for utlån av spel.

Bibliotek og skule er område der norsk språk tradisjonelt har hatt ein svært sterk posisjon. Dersom spel skal få større plass i skule og bibliotek, er det viktig at det skjer ved at ein byggjer ut det norskspråklege tilbodet, både på bokmål og nynorsk.

Sosiale medium

Dei fleste sosiale medium¹ blir bruka i mange ulike land og er eigde av store internasjonale selskap. Dermed fell dei ikkje inn under norsk lovverk og språklege reguleringar på same måten som nasjonale medium gjer det. Dei siste femten åra har sosiale medium vakse fram til å bli seriøse utfordrarar til etablerte mediehus.

Facebook har lenge vore det mest bruka sosiale mediet i Noreg. I slutten av 2020 bruka 67 prosent av alle over 18 år i Noreg Facebook dagleg. Over 3,5 millionar nordmenn har profil på nettstaden (Ipsos 2021). På Facebook-plattformen på PC og Mac er det mogleg å få bokmål eller nynorsk som menypråk. Nynorskversjonen har vorte til ved at brukarane sjølv har omsett i fellesskap (NRK 2008). På Facebook på mobil er nynorsk derimot ikkje tilgjengeleg som menypråk. Facebook si meldingsteneste på mobil, Messenger, er i bruk av 47 prosent av nordmenn over 18 år dagleg. Messenger ser ut til å bruke ordlistene som operativsystema iOS og Android har innebygd, til å føreslå mellom anna autoutfylling av ord når brukarane skriv meldingar.

¹ Store norske leksikon (SNL) definerer sosiale medium som «nettsider og apper som tilrettelegger for å skape og dele innhald, og å delta i sosiale nettverk».

**Kva språk blir bruka mest når du gjer ulike aktivitetar?
Prosentdel, 9–18 år. Jenter og gutar.**

	Norsk	Engelsk	Om lag like mykje engelsk som norsk	Anna språk / anna blanding av språk / veit ikkje
Les, ser eller høyrer nyheiter (n=2763)	21	21	29	24
Brukar sosiale medium (n=2707)	27	28	26	27
Spelar spel (til dømes på PC, PlayStation, mobil eller nettbrett) (n=2518)	22	24	22	26
Ser på film, serie eller TV-program (n=3008)	19	25	26	26
Ser på YouTube (n=2900)	14	64	15	7

Kjelde: Medietilsynet 2020b

Blant barn og unge er det andre sosiale medium som er dei mest populære. I 2020 tok Medietilsynet for første gong med spørsmål om språk i undersøkinga «Barn og medier», som kjem annakvart år. I sosiale medium blir det bruka nokså mykje norsk når ein jamfører med andre kanalarkanal, sjå tabellen over.

Litt overraskande er det kan hende at så mange av dei yngste barna seier at engelsk er språket som blir bruka mest når dei brukar sosiale medium, sjå tabellen «Kva språk blir bruka mest når du brukar sosiale medium?» på neste side.

Spørsmåla er utforma slik at det skal vere mogleg å rekne med både tekst som barna sjølv skriv i sosiale medium, og tekst som dei les i sosiale medium. Sidan sosiale medium i stor grad er prega av interaktivitet og deltaking frå brukarane sjølv, er det naturleg at norskandelen er høgare her enn i medieflater som er

mindre interaktive. Trass i dette ser ein at engelsk i stor grad er til stades og i bruk når norske barn og unge brukar sosiale medium.

Nesten alle barn og unge mellom 9 og 18 år brukar YouTube (95 prosent), deretter følgjer Snapchat (80 prosent), TikTok og Instagram (begge 60 prosent) (Medietilsynet 2020b). I Kantar si undersøking «Mediebarn 2020» er barn mellom 6 og 11 år spurde om kor ofte dei brukar sosiale medium. Her oppgav 50 prosent at dei bruka YouTube i går, 16 prosent Snapchat og 20 prosent TikTok. TikTok er ei kinesisk videodelingsteneste, som på få år har vakse fram til å bli svært populær blant norske barn og unge. Medan norske barn og unge følgjer mange norske kanalar og norske påverkarar på YouTube, er det få norske namn å finne blant dei mest populære tiktokarane (Kantar 2020).

**Kva språk blir bruka mest når du brukar sosiale medium?
Prosentdel.**

	NORSK		ENGELSK	
	Gutar	Jenter	Gutar	Jenter
9-10 år	31	27	41	41
11-12 år	43	43	37	32
13-14 år	58	54	24	22
15-16 år	48	46	30	25
17-18 år	39	36	39	32

Kjelde: Medietilsynet 2020b

Kva språk blir bruka mest når du ser på YouTube? Prosentdel.

	NORSK		ENGELSK	
	Gutar	Jenter	Gutar	Jenter
9-10 år	19	24	58	44
11-12 år	11	23	71	46
13-14 år	13	23	66	49
15-16 år	6	18	82	56
17-18 år	3	10	85	74

Kjelde: Medietilsynet 2020b

Videodelingstenesta YouTube kan kallast ein hybrid mellom strøymeteneste og sosialt medium. 50 prosent av barn mellom 6 og 11 år seier at dei brukar tenesta kvar dag, og det gjer YouTube meir populært enn alle andre sosiale medium, TV-kanalar og strøymetenester i denne aldersgruppa (Kantar 2020). I ei undersøking frå 2018 oppgav meir enn 30 prosent av spurde barn mellom 9 og 18 år at dei såg på YouTube meir enn to timar om dagen (Medietilsynet 2018).

Samstundes som YouTube står i ei særstilling i popularitet blant norske barn og unge, er det òg plattformar der barn møter aller minst norsk. Berre 14 prosent av dei mellom 9 og 18 år seier det blir bruka mest norsk når dei ser på YouTube (Medietilsynet 2020b). Det er lågare enn i alle dei andre kategoriane Medietilsynet har undersøktundersøkt, sjå tabellen «Kva språk bli bruka mest når du ser på YouTube?» over.

Aviser

Stortingsmeldinga *Mangfald og armlengds avstand. Mediepolitikk for ei ny tid* (Meld. St. 17 2018–2019) drøftar i varierende grad språklege spørsmål. Medan samiske spørsmål gledelegvis blir godt behandla, drøftar ikkje meldinga betydninga av avissektoren for nynorsk språk og konsekvensar av mediepolitikken for nynorsk. Den offentlege utgreiinga til mediemangfaldsutvalet frå 2017 (NOU 2017: 7) drøftar òg i liten grad omsyn til nynorsk språk. Det er derfor grunn til å arbeide for auka medvit i mediesektoren og blant dei som utviklar mediepolitikken, om kor viktig mediesektoren er for kåra til fleire språk i Noreg. Ein må derfor diskutere omsyna til mellom anna nynorsk spesielt når mediepolitikken blir utforma.

Opplag og talet på aviser

Dei siste åra har stadig fleire aviser kome med nettløysingar med betalingsinnhald, og mange satsar på å ha ein stor del av innhaldet bak betalingsmur. Samstundes har mange avishus valt å kutte i kor ofte papirutgåva kjem ut. Overgangen til nettbaserte løysingar er noko av grunnen til at talet på reine papiraviser har gått litt ned dei siste åra, sjå tabellen «Tal på aviser og opplag» på neste side.

Etter ein topp i det samla opplaget (papir- og netttutgåver) rundt tusenårsskiftet har dette minka jamt, men dei siste fem åra har det igjen styrkt seg i nokon grad. Sidan 1996 har avisforskarer Sigurd Høst samla inn statistikk over netttutgåvene til trykte aviser i Noreg (Medienorge). Statistikken viser at talet på betalte netttutgåver har skote i vêret, sjå tabellen «Tal på netttutgåver» på neste side.

Aviser på nynorsk

Mange lokalaviser, særleg på Vestlandet, publiserer alt redaksjonelt innhald på nynorsk. Det finst òg nokre regionaviser som utelukkande publiserer på nynorsk, og fleire som publiserer både på nynorsk og bokmål. Dei siste åra har ein òg sett ei oppmjuking av språkpolitikken i dei store riksavisene. Både VG og Aftenposten tillèt i nokon grad nynorsk i spaltene.

Samanlikna med innhaldet på bokmål er likevel innhaldet på nynorsk marginalt i desse avisene (Klassekampen 2017). Det ser ut til at det blir vanskelegare for mediehusa å halde på eksplisitte nynorskforbod med tida. Sist var det TV 2, som i mars 2021 oppheva eit gammalt forbod om bruk av nynorsk som redaksjonelt språk på nettsidene sine (Framtida 2021).

Lokalaviser

Landslaget for lokalaviser (LLA) organiserer små og mellomstore lokalaviser (opplag under 10 000 eksemplar). LLA har eit register over kva for skriftspråk medlemsavisene deira blir redigerte på. Desse opplysningane kjem frå medlemsavisene sjølve (LLA 2020), sjå tabellen «Redigeringspråk i lokalaviser» på neste side.

Denne oversikta fortel ikkje kor mykje av det totale redaksjonelle stoffet til avisene som er på nynorsk og bokmål. Det er òg uklart korleis kvar enkelt avis definerer termen «redigert på».

Ei fullgod oversikt over språkpraksisen til norske aviser manglar. Her hadde det vore verdifullt med undersøkingar av

- fordelinga mellom nynorsk og bokmål over tid i enkeltaviser
- språkpolitikkar i avisene. Kva retningslinjer og reglar gjeld?
- haldningar til bruk av nynorsk og bokmål hos redaktørar

Produksjonstilskot og språk

Det er ikkje språkpolitiske føringar knytte til produksjonstilskotet for aviser, populært kalla pressestøtta. Likevel har pressestøtta sikra eit stort mangfald av aviser over heile landet, og med det også sørgt for ein flora av nynorskaviser, særleg på Vestlandet. Produksjonstøtta skal vege opp for marknadssvikt for mindre aviser og for dei såkalla nummer-to-avisene. Dette er mellomstore aviser som oftast kjem ut i dei store byane, men som har eit regionalt eller nasjonalt nedslagsfelt.

Tal på aviser og opplag					
	2000	2010	2015	2017	2019
Talet på aviser	218	226	228	223	228
Samla opplag	3 103 000	2 572 000	2 041 000	2 141 000	2 317 000

Tal på nettutgåver				
	2010	2015	2017	2019
Talet på nettutgåver	218	222	218	214
Nettutgåver med betalingsordning	2	125	175	190

Kjelde for tabellane: Medienorge

Redigeringspråk i lokalaviser	
Medlemsaviser Landslaget for lokalaviser (LLA) – redigeringspråk	TAL PÅ AVISER (2020)
Nynorsk	44
Bokmål	55
Nynorsk og bokmål	12

I 2020 fordelte Medietilsynet 358 millionar kroner i produksjonstilskot til avisene. Blant dei ti avisene som fekk mest støtte, var det éi rein nynorskavis, i tillegg til fire aviser som brukar både nynorsk og bokmål i redaksjonelt innhald (Medietilsynet 2020c). Utan produksjonstilskotet er det lite sannsynleg at desse avisene kunne ha kome ut med same frekvens og stoffmengd som i dag. Tilskotet er derfor eit viktig bidrag til å halde ved lag nynorsk som mediespråk.

Nynorskroboten

Nynorsk Pressekontor (NPK) og Norsk Telegrambyrå (NTB) har med støtte frå Kulturdepartementet utvikla ein automatisk omsetjar frå bokmål til nynorsk. Omsetjaren er basert på ein base med parallelle nyheitsmeldingar som NPK har bygd opp gjennom mange år med manuell omsetjing av nyheitsmeldingar frå bokmål til nynorsk. Omsetjaren har fått namnet *nynorskroboten* og har allereie gjort det mogleg for NPK å mangedoble produksjonen av artiklar. Det har vorte

mogleg ved at nyheitsbyrået no brukar mindre tid på manuell omsetjing av tekst. NPK kan dermed distribuere mykje meir stoff på nynorsk til kundane sine, som er lokal- og regionalaviser over heile landet. Nynorskroboten er såleis eit viktig bidrag til å styrkje medietilbodet på nynorsk. Omsetjaren er òg i bruk av institusjonar og organisasjonar utanfor media, slik som statsorgan som må bruke ein viss del nynorsk i skriv. Omsetjaren er framleis i utvikling, og feilprosenten går stadig nedover. Det er derfor grunn til å tru at nynorskroboten vil bli endå viktigare i tida som kjem.

Litteratur

Hovudmåla for litteraturpolitikken i Noreg er kvalitet, breidde og tilgang. I språklovsproposisjonen blir det trekt fram at språklege omsyn veg tungt i litteratur- og bibliotekpolitikken:

Produksjon, utgjeving og formidling av norsk litteratur er avgjerande for å oppretthalde og utvikle eit fullverdig norsk språk og ein fullverdig norsk skriftkultur. Litteraturpolitiske verkemiddel for å sikre tilgang til norskspråkleg studielitteratur er viktige i ein sårbar marknad. (Prop. 108 L (2019–2020):34)

Ifølgje språklovsproposisjonen er litteraturen grunnleggjande både for at ein skal kunne ytre seg på sitt eige språk, og for at norsk skal halde fram med å vere eit samfunnsberande språk. Skal eit språk vere levande, må språkbrukarane kunne møte og bruke språket sitt. Litteratur er grunnleggjande for å lære å lese og skrive, og grunnleggjande for å sikre ytringsfridom og demokrati.

Norskspråkleg litteratur er nødvendig for å hindre domenetap til engelsk. Litteraturen er òg viktig for å verne og styrkje mindretalsspråka i Noreg, særleg språka som er i ein revitaliseringsprosess. Å sikre litteratur på nynorsk, samiske språk og dei nasjonale minoritetsspråka må derfor seiast å vere både eit språkpolitisk og eit kulturpolitisk mål.

Bokavtalen, boklov og andre politiske verkemiddel

Fordi Noreg er eit lite land og eit lite språkområde, har staten sett behov for politiske verkemiddel i bokbransjen (Meld. St. 8 2018–2019). Staten støttar bransjen med tilpassingar i avgifts- og konkurranselovgjevinga. Det vil seie at forlaga sjølve kan fastsetje utsalsprisen på nye utgjevingar, og forhandlarane kan ikkje senke prisane før etter ei viss tid (Bokavtalen 2017).

Staten støttar òg bransjen med momsfrítak for papirbøker og ved innkjøpsordningane under Norsk kulturråd. Innkjøpsordningane sikrar at ein stor del av nye utgjevingar blir kjøpte inn til alle biblioteka i landet. Kulturrådet har òg ulike støtteordningar for forfattarar og litterære institusjonar. Desse ordningane skal sikre eit breitt tilbod av nye bøker og god formidling av norsk litteratur.

Dei marknadsregulerande verkemidla var først nedfelte i ein bransjeavtale. Fordi ein såg at desse verkemidla hadde ein positiv effekt, ønskte både bransjen og Kulturdepartementet å lovfeste dei. I 2013 vedtok Stortinget ei boklov. I føremålsparagrafen i lova stod det mellom anna at «loven skal bidra til å fremme kultur- og kunnskapsformidling, og styrke skriftkultur og norsk språk i begge målformer» (Prop. 144 L (2012–2013)).

Lova, som vart lagd fram av dåverande kulturminister Hadia Tajik (Ap), skulle vege kulturomsyn og konkurranseomsyn mot kvarandre. Sentrale punkt i lova gjaldt reglar for fastpris, rabattar og normalkontraktar for forfattarar. Boklova hadde brei støtte i bransjeforeiningane, medan Konkurransetilsynet og enkelte forlag stilte seg kritiske.

Stortinget var splitta i synet på lova, og etter regjeringsskiftet hausten 2013 ønskte den nye regjeringa å reversere boklova. Boklova er derfor aldri sett i verk. I staden vart den tidlegare bransjeavtalen vidareført til ein ny bokavtale. Bokavtalen er ein frivillig avtale mellom Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen. Andre aktørar i bransjen er ikkje bundne av

reglane i avtalen, så det er tillate for andre aktørar å fastsetje pris på eigne bøker.

Digitalt tilgjengeleg litteratur

Nasjonalbiblioteket har avtale med Kopinor om å gjere bøker tilgjengelege på nettet. Tenesta heiter Nettbiblioteket, tidlegare vart ho kalla Bokhylla. Gjennom denne Bokhylla-avtalen har Nasjonalbiblioteket og Kopinor digitalisert og gjort tilgjengeleg over 270 000 bøker på nettet. Bøkene er utgjevne fram til år 2000. Nettbiblioteket er gratis tilgjengeleg for alle med norsk IP-adresse. Dei to aktørane har òg avtale om digital kopiering og formidling i bibliotek (Nasjonalbiblioteket 2021).

Bøker og strøyming

Den norske Forleggerforening utarbeider årleg ein bransjestatistikk over bokmarknaden i Noreg (Forleggerforeningen 2020). Tala byggjer på opplysningar frå medlemsforlaga og eventuelt forlag som ikkje er medlemmer, men som likevel rapporterer til Forleggerforeningen. Det var 83 medlemsforlag i foreininga ved utgangen av 2019. I 2015 og 2016 har forlaget Vigmostad & Bjørke rapportert tal til statistikken, men ikkje åra etter. Tala er derfor ikkje eigna til samanlikning frå år til år, men dei viser dei grove utviklings-trekka over tid. Sjå tabellane under.

Sakprosa. Nye titlar							
	2014	2015*	2016*	2017	2018	2019	2020
Norsk sakprosa for vaksne	685	756	649	596	677	557	
Omsett sakprosa for vaksne	287	291	279	263	261	219	
Norsk sakprosa for barn	52	49	77	59	58	60	
Omsett sakprosa for barn	101	111	110	163	81	74	
Samla	1125	1207	1115	1081	1077	910	

*For 2015 og 2016 er Vigmostad & Bjørke inkludert i tala.

Skjønnlitteratur. Nye titlar							
	2014	2015*	2016*	2017	2018	2019	2020
Norsk skjønnlitteratur for vaksne	325	330	324	310	349	323	
Omsett skjønnlitteratur for vaksne	325	317	326	315	297	250	
Norsk skjønnlitteratur for barn	312	287	314	238	223	226	
Omsett skjønnlitteratur for barn	396	393	385	299	279	205	
Samla	1358	1327	1349	1162	1148	1004	

*For 2015 og 2016 er Vigmostad & Bjørke inkludert i tala.

Språklovsproposisjonen trekkjer fram at barn som har samisk eller nynorsk som hovudmål, har svært lite tilbod om nye utgjevingar på eige skriftspråk.

Ifølgje styreleiar i Den norske Forleggerforening Edmund Austigard gjev tala frå bransjestatistikken ingen grunn til å tru at etterspurnaden etter litteratur kjem til å gå ned:

Vi ser til dømes at salet av norsk skjønnlitteratur på papir er høgare i 2019 enn i 2015, og samstundes veks e-bok og strøyming med rekordfart. Bransjestatistikken røper truleg at ny teknologi, kontinuerleg innovasjon og nye forbruksvanar har gjeve litteratur innpass i nye brukssituasjonar. Den utviklinga vil halde fram. (Forleggerforeningen 2020:3)

Lesing

Sidan først på 2000-talet har boklesing på papir auka i popularitet ifølgje Statistisk sentralbyrå. I mediebarometeret for 2020 kjem det fram at 23 prosent av befolkninga les bøker på ein gjennomsnittsdag. Delen av befolkninga som les papirbøker, har halde seg stabil mellom 23 og 25 prosent sidan 2021 (SSB 2021).

Tala viser at langt fleire kvinner enn menn les bøker, og skilnaden er størst blant unge vaksne. Romanar og noveller er den mest populære boktypen blant både kjønn. Nesten to tredelar av dei som les papirbøker, les denne typen skjønnlitteratur. Menn vel i større grad sakprosa enn det kvinner gjer.

Det finst ulike tal over kor mange bøker nordmenn les årleg. Rapporten *Bokforbruk, bibliotek og lesing i digitale tider* kjem fram til andre tal enn Forleggerforeningen:

I snitt har befolkningen lest 8,5 papir- eller e-bøker de siste 12 månedene og lyttet til 2,4 bøker via digitale strømmetjenester eller tradisjonelle lyd-bøker. Til sammenligning målte Forleggerforeningens og Bokhandlerforeningens leserundersøkelse (2018) at befolkningen i snitt leste 15,5 bøker, med andre ord langt flere bøker enn resultatene i vår undersøkelse. (BI 2019a:11)

I desember 2019 sende ein samla bokbransje eit notat om ein ny lesepolitikk (NFFO 2020) til dåverande kultur- og likestillingsminister Trine Skei Grande, kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner og forskings- og høgare utdanningsminister Iselin Nybø. Eitt av punkta i notatet gjeld statusheving av norsk. Bokbransjen viser til tal frå Leserundersøkelsen om at 15–24-åringar les like mykje på framandspråk som på norsk. På lengre sikt kan det medføre eit fattigare språk og domenetap, heiter det i notatet. «Virkemidlene i en ny lesepolitikk må bygge opp under språkpolitikken. Å lese på norsk er språkbevarende og språkutviklende», står det vidare.

Litteratur på kvensk

Kvenske organisasjonar har etterspurt meir litteratur på kvensk. Mellom anna uttalar Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto at det må bli enklare å gje ut bøker på kvensk (Meld. St. 12 (2020–2021):16). Statistikk frå Norsk barnebokinstitutt (NBI) over utgjevne barne- og ungdomsbøker (NBI 2020) viser at det ikkje vart gjeve ut nokon bøker på kvensk i det heile i 2018, men det vart gjeve ut to parallellspråklege bøker på norsk og kvensk.

Norsk kulturfond forvaltar tilskotsordninga for språket og kulturen til nasjonale minoritetar. I statsbudsjettet for 2020 vart ordninga styrkt med 0,5 millionar kroner.

Litteratur på dei samiske språka

Med statsbudsjettet for 2019 vart det etablert ei ny ordning under Norsk kulturfond for å omsetje samisk litteratur til norsk og for å auke formidlinga av samisk litteratur. Samisk litteratur som er omsett til norsk, kan òg bli vurdert for Kulturrådets innkjøpsordningar

(Prop. 108 L (2019–2020):35). NBIs statistikk over utgjevne barne- og ungdomsbøker viser at det var gjeve ut 17 bøker til saman på anten nordsamisk, lulesamisk eller sørsamisk i 2018. Det er to bøker færre enn i 2017 og 16 færre enn i 2016.

Litteratur på nynorsk

Forlaget Det Norske Samlaget gjev ut litteratur på nynorsk. Dei gjev ut om lag 100 titlar kvart år av norsk og omsett skjønnlitteratur og sakprosa (Samlaget 2021). Dei siste åra har Kulturdepartementet auka tilskota til Det Norske Samlaget for å støtte satsinga på nynorsk litteratur for barn og unge.

NBIs statistikk viser at skeivfordelinga mellom bokmål og nynorsk i barne- og ungdomslitteraturen er markant. I 2018 vart det totalt gjeve ut 1193 bøker for denne aldersgruppa. 85 av desse bøkene var på nynorsk. Det utgjer 7,1 prosent. Dette er ei lita betring samanlikna med åra før. I 2017 var talet 5,1 prosent, og i 2016 var 6,6 prosent av barne- og ungdomsbøkene på nynorsk.

Språklovsproposisjonen trekkjer fram at barn som har samisk eller nynorsk som hovudmål, har svært lite

tilbod om nye utgjevingar på eige skriftspråk. Likeins har bokmålsbrukarar liten tilgang til litteratur på sidemålet sitt.

Bibliotek

Dei siste åra har utlånet av skjønnlitterær barne- og ungdomslitteratur i biblioteka auka mykje, samstundes som utlånet av skjønn- og faglitteratur for vaksne har gått ned.

I same periode har bruken av biblioteka auka. Kvar innbyggjar hadde i snitt 4,8 besøk til eit av dei 665 folkebiblioteka i landet, opp frå 4,7 i 2018 (SSB 2019:165).

Kulturrådet administrerer åtte innkjøpsordningar for litteratur til biblioteka. Titlane som blir kjøpte inn, blir fordelte til bibliotek over heile landet. For året 2020 er det i ordninga for innkjøp av nyskriven skjønnlitteratur for vaksne på norsk kjøpt inn 129 titlar på bokmål og 25 på nynorsk. I nokre av dei andre ordningane ser den språklege stoda slik ut, sjå tabellen under.

Innkjøp av litteratur fordelt på skriftspråk		
2020	BOKMÅL	NYNORSK
Norsk skjønnlitteratur for vaksne	129	25
Norsk skjønnlitteratur for barn og unge	46	12
Omsett skjønnlitteratur for vaksne	16	8
Omsett skjønnlitteratur for barn og unge	11	1
Norsk sakprosa for vaksne	100	12
Norsk sakprosa for barn og unge	24	4

Kjelde: Biblioteksentralen

NRKs vedtekter slår fast at allmennkringkastaren skal sende minimum 40 prosent norsk musikk på radiokanalane P1, P2 og P3, med vekt på norsk-språkleg eller norskkomponert musikk.

I *Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023* (Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet 2019) peikar regjeringa ut retninga for biblioteka i åra som kjem. Her blir det trekt fram at ei satsing på biblioteka òg vil bidra til å styrkje norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar. Strategien trekkjer elles fram biblioteket som ein viktig arena for læring av språk, medan den språkpolitiske betydninga til biblioteksektoren blir diskutert i mindre grad. Hausten 2020 fekk Fredrik Hope stipend frå Språkrådet for å skrive masteroppgåva *Dei norske folkebiblioteka – språkpolitiske aktørar? Ei gransking av språkpolitisk praksis i folkebiblioteka, med vekt på nynorsk*. Masteroppgåva skal leverast i 2022 og vil kunne gje eit innblikk i kva grad biblioteka ser på seg sjølve som språkpolitiske aktørar.

Gratisprinsippet i biblioteka gjer at dei kan brukast av ulike grupper på tvers av sosioøkonomiske skiljeliner. Mange bibliotek har tilbod som språkkafé og språktrening for framandspråklege. Slike uformelle språklæringstilbod er eit viktig supplement til den organiserte språkopplæringa i kommunane og i språkskular, og skjer ofte i samarbeid med frivillige organisasjonar. I januar 2021 løyvde regjeringa omfram 10 millionar til norsktraining i regi av frivillige organisasjonar, som del av ei koronakrisepakke retta mot innvandrarbefolkninga (Kunnskapsdepartementet 2021).

Fram til 2020 var det berre mogleg å låne ut lydbøker på CD i biblioteka, på grunn av manglande avtalar mellom forlaga og bibliotek. Frå 2020 kom det på plass ein generell avtale mellom Forleggerforeningen og Nasjonalbiblioteket, men fleire forlag har valt å ikkje seie ja til denne avtalen. Dermed er framleis tilbodet av digitale lydbøker avgrensa i biblioteka (Aftenposten 2021).

Teiknspråk

Nasjonalbiblioteket har gjennom det faglege utvalet for digital barnelitteratur på teiknspråk årleg fram til 2017 gjeve tilskot eller fordelt 1 million kroner etter konkurranse. Det har vore ei omlegging frå tradisjonelt filma videobøker på teiknspråk til teiknspråklitteratur på nye digitale plattformer. Med dette tilskotet produserte og utvikla Statped teikneserien Valhall på teiknspråk, ved hjelp av auka røynd-teknologi (AR). Produktet vart ferdigstilt i 2019. Tilskotsutbetalinga med konkurranse tok slutt i 2018. Frå og med 2019 har Supervisuell fått støtte frå Nasjonalbiblioteket til å drive tegn.tv. Supervisuell fokuserer spesielt på barn og ungdom og på å utvikle videobøker for barn på teiknspråk.

Nasjonalbiblioteket har sett i gang eit arbeid med å få oversikt over private arkiv knytte til norsk teiknspråk og dei som brukar teiknspråk.

Musikk

I 2019 var dei mest spela låtane på radio av norske artistar hovudsakleg engelskspråklege. Først på 11. plass på denne lista finst det ein norskspråkleg låt: Sondre Justads «Fontena på Youngstorget». Blant dei 50 låtane med mest speletid er det sju låtar med norskspråkleg tittel (Gramo 2021).

NRKs vedtekter slår fast at allmennkringkastaren skal sende minimum 40 prosent norsk musikk på radiokanalane P1, P2 og P3, med vekt på norskspråkleg eller norskkomponert musikk. Det kvantitative kravet er altså ikkje knytt til språkinnhald, men til nasjonaliteten til dei som har laga musikken. For musikk på fjernsyn er det ikkje spesifiserte krav til norskandel eller språkinnhald for NRK. I 2019 var det 32 prosent norskspråkleg musikk i NRK P1, 12 prosent i NRK P2 og 18 prosent i NRK P3 (NRK 2019a).

Dei siste åra har strøymetenester for musikk vorte svært populære og ei hovudkjelde for lytting av musikk i Noreg. Strøyminga har i stor grad erstatta sal av musikk i fysisk format, på same måten som strøyming av film og seriar har erstatta DVD-salet. Over 60 prosent av alle i Noreg har tilgang på musikkstrøymetenesta Spotify (forskning.no 2020). Spotify deler ikkje statistikk om språkinnhald i musikken, men har jamleg delt lister over dei artistane som norske brukarar strøymmer mest. I 2020 var tre norske artistar med på lista over dei ti mest strøymde blant norske brukarar: Astrid S, Kygo og TIX. Blant desse er det berre TIX som gjev ut songar med norskspråkleg innhald. På topp ti-lista over mest strøymde låtar var Herman Flesvigs norskspråklege «Haugenstua» på 5. plass (Musikknyheter.no 2020).

Ei undersøking som Handelshøyskolen BI har gjort på oppdrag frå Kulturdepartementet, viser at veksten til strøymetenestene har ført til at andelen musikk produsert i Noreg har gått ned (BI 2019b). For å auke inntektene i den norske musikkbransjen føreslår forfattarane å gjeninnføre krav til norskandel på kommersielle radiokanalar. For nokre kommersielle

radiokanalar fanst det eit slikt krav tidlegare, men det vart fjerna ved overgangen frå FM-nett til DAB.

Interesseorganisasjonen GramArt undersøkte i samarbeid med Språkrådet i 2009 kva haldningar norske artistar har til musikk på engelsk og norsk (GramArt og Språkrådet 2009). Samtidig vart det gjort ei undersøking om publikum sine haldningar til musikk på engelsk og norsk. Ei ny liknande undersøking kan gje oppdatert kunnskap om emnet og vise eventuelle endringar som har skjedd dei siste tolv åra.

Film

Det er ei målsetjing i norsk filmpolitikk å styrkje språka i Noreg, mellom anna gjennom målet om at norsk film skal ha ein marknadsdel på 25 prosent (St.meld. nr. 22 (2006–2007) del 3.2.3). I 2019 såg rundt 2,1 millionar personar norsk film på kino. I 2020 var det på grunn av koronapandemien og stengde kinoar langt færre som gjekk på kino (totalt publikum i 2019: 11,3 millionar, i 2020: 4,9 millionar; jf. Kantar 2021). Norsk film-institutt (NFI) skriv i årsrapporten for 2019:

Mens 2018 var et rekordår for norsk film på kino med en markedsandel på over 25 prosent, endte norskandelen på 18,4 prosent i 2019. Dette er nesten på nivå med snittbesøket for 2000-tallet. Kinobesøket holder seg med andre ord stabilt over tid, til tross for stadig større konkurranse fra andre plattformer (NFI 2020:6).

Utviklinga i marknadsdelen på strøymetenester for film og seriar (VOD-tenester) har jamt over vore positiv for norske seriar dei siste tre åra. Norsk drama hadde eit godt år i strøymemarknaden i 2019 med suksessar som seriane «Beforeigners» og «Hjem til jul», som hadde høge sjåartal. Det same gjeld strøyminga av dokumentarkortfilm, som hadde ein norskandel på 39,7 prosent i 2019. Talet for lengre dokumentarfilm var 9,4 prosent, for spelefilm 6,9 prosent og for dramaseriar 16,7 prosent (jf. NFI 2020:6).

Teater Manu vart etablert som teiknspråketeater i 2001 og er eit profesjonelt turnéteater for alle aldersgrupper. Teateret styrkjer norsk teiknspråk og utviklar eit fagspråk for kulturområdet.

NFI krev teksting av alle audiovisuelle verk som får produksjons-, lanserings- og/eller etterhandstilskot. Dersom verket skal distribuerast på kino i Noreg, krev NFI at verket blir distribuert med teksting og synstolkning. NFI gjev dessutan tilskot til versjonering av barnefilm til norsk og samisk (Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 5.2.4).

Finansiering av film

Norsk filminstitutt (NFI) er den største kjelda til finansiering av film, som er eit av dei mest bruka kulturuttrykka i Noreg. NFI gav i 2019 om lag 450 millionar kroner i tilskot til den produserande filmbransjen.

Statlege tilskot til film blir regulerte i ei forskrift om tilskot til produksjon og formidling av audiovisuelle verk (Forskrift 2016), med ein føremålsparagraf om språkpolitiske føremål: «Tilskudd som er hjemlet i denne forskriften, skal bidra til å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur, og oppfylle gjeldende mål på det audiovisuelle området.»

Språkdimensjonen i tilskotsordningane går òg fram av budsjettproposisjonen til Kulturdepartementet:

For å styrke norsk språk, identitet og kultur er det [...] et mål å legge til rette for at det produseres og formidles audiovisuelt innhold på norsk og samisk språk av høy kvalitet, og at dette er tilgjengelig for et bredt publikum. Bevilgningene skal videre stimulere til et tilbud av audiovisuelt innhold som styrker befolkningens grunnlag for dannelse og kritisk refleksjon, gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting og et mangfold av ytringer. (Kulturdepartementet 2019b:110)

Film for barn og unge

Barn og unge er ei viktig målgruppe for norsk film. Dei er særleg aktive gjennom strøymetenester, sosiale medium og andre digitale plattformer. Norsk film-institutt skriv:

Norsk film og filmkultur må møte barn og unges behov og interesser med utgangspunkt i deres egen språk, identitet og kultur, og være tilgjengelig for den oppvoksende generasjon på de plattformer og arenaer som de oppsøker. (NFI 2020:88)

Film på dei samiske språka

Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) gjev tilskot til samiske filmproduksjonar og bidreg slik til å formidle samiske forteljingar og kulturuttrykk i ei samisk språkdrakt til eit breitt publikum. Kulturdepartementet løyvde 8,4 millionar kroner til ISFI i 2020, ein auke på 2,7 millionar kroner frå 2019. I tillegg får ISFI tilskot frå Sametinget (jf. Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 5.2.4).

Eit av resultatmåla til Norsk filminstitutt gjeld dei samiske språka:

NFIs distribusjonstilskudd skal bidra til at et mangfold av utenlandsk film av høy kunstnerisk og kulturell verdi er tilgjengelig. En betydelig andel skal være for barn, og på samisk språk. (NFI 2020:37)

Film som fellesnordisk prosjekt

Kunst, kultur og medium medverkar sterkt til at innbyggjarane blir eksponerte for og gjensidig forstår dei skandinaviske språka. I Granavollerklæringa varsla regjeringa at ho ville sikre fellesnordisk språkforståing

ved å arbeide for at film og fjernsyn blir sende i teksta versjon, ikkje dubba, når programma er statleg finansierte eller støtta.

Noreg deltek aktivt i det kulturpolitiske samarbeidet i Nordisk ministerråd, som forvaltar nordiske støtteordningar som Nordisk kultur- og kunstprogram, Nordisk kulturfond og Nordisk film- og tv-fond. Norske kunst- og kulturaktørar deltek aktivt og får god uttelling i desse ordningane (Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 5.1.2).

Regjeringa har varsla at ho vil kome med eit høyringsframlegg om at norske og utanlandske tilbydarar av strøymetenester skal forplikte seg til å investere ein viss del av omsetninga si i norskspråklege audiovisuelle produksjonar. Tiltaket kan føre til at fleire kjelder bidreg til finansieringa av norskspråklege filmar og seriar (Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 5.5).

Teater

Nasjonal- og regionteatera

Teatera har vore ein viktig arena for norsk språkutvikling frå kampen om norsk eller dansk scenespråk på 1800-talet til den aukande bruken av dialektar fram til i dag. For teatera er språket framleis eit mål i seg sjølv og ein reiskap for det kunstnarlege arbeidet.

Dei største teaterscenene i Noreg (Nationaltheatret, Den Nationale Scene og Det Norske Teatret) får tilskot som nasjonale institusjonar. Tretten institusjonar over heile landet får tilskot som regional- og landsdelsteater. Regionteatera har medverka til at lokalt og regionalt talemål har fått større prestisje. I dag er det breiare aksept for å bruke dialektar i teatera, som grunnlag for kunstnarlege behov og val, men òg for at teatera skal få lokal tilhøyrse (jf. Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 5.3.2).

Det Norske Teatret er den største nynorskinstitusjonen i Noreg, og teateret gjer mykje for å styrkje posisjonen til nynorsk i samfunnet. Det Vestnorske

Teateret og Teater Vestland har til liks med Det Norske Teatret som mål å verne og fremje nynorsk.

Teiknspråkteateret

Teiknspråkleg innhald i kulturtilbodet må gjerast synleg. Det er med på å skape positive haldningar til språket, både for språkbrukarane sjølve og for andre (Prop. 108 L (2019–2020) kapittel 10.2).

Teater Manu vart etablert som teiknspråkteater i 2001 og er eit profesjonelt turnéteater for alle aldersgrupper. Teateret styrkjer norsk teiknspråk og utviklar eit fagspråk for kulturområdet. Teateret gjer norsk teiknspråk meir synleg i samfunnet og bidreg til at teiknspråklege døve og høyrselshemma blir meir sjølvsikre og språkbevisste. Teater Manu motiverer dessutan andre land til å etablere nasjonale teiknspråkteater. I alle framsyningane brukar teateret stemmeskodespelarar for det høyrande publikumet.

Som ledd i språkstyrkinga vart tilskotet til Teater Manu auka med 1 million kroner for 2020. Det er no tilsett ein høyrande ikkje-teiknspråkleg teatersjef, som ønskjer å nå ut til fleire høyrande, «på to språk samtidig». Det har skapa sterke reaksjonar i teiknspråkmiljøet, som tviler på at teateret då klarer å ta vare på det teiknspråklege scenespråket. Teiknspråkbrukarane er bekymra for at det kan skje eit språkskifte frå teiknspråk til norsk både i administrasjonen og i framsyningane. Det er nemleg mangel på norske teiknspråklege skodespelarar og teiknspråkleg sceneutdanning.

Dei største døveforeiningane (lokalforeiningane til Norges Døveforbund) har grupper med amatørteater som har framsyningar under dei årlege Døves kulturdager. Kulturdagane har vorte feira frå by til by i over 50 år. Dei siste åra har det vist seg at det berre er dei store døveforeiningane som har ressursar nok til å kunne arrangere desse dagane. Det gjer at teiknspråkbrukarane ikkje får møte sitt eige språk på mindre stader i Noreg.

«I 2020 vart det delt ut 36,6 millionar kroner til fem ulike aviser, med stoff på nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og bokmål.»

Dei samiske teatera

Beaivváš Sámi Našunálateáhter (Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš) i Kautokeino har samisk som utøvar- og scenespråk, og Áarjelhsaemien Teatere (Sydsamisk teater) i Mo i Rana blandar sørsamisk og norsk som scenespråk. Dei to turnéteatera utviklar og betrar posisjonen for samiske språk i Noreg og styrkjer språkmiljøa i samiske busetjingsområde.

Kvensk teater

I 2019 var språk ein av dimensjonane som Kulturrådet la vekt på i vurderinga av søknader, og det vart mellom anna løyvd midlar til kvensk teater.

Nasjonale minoritetsspråk

Minoritetsspråkmedia utgjør ein svært liten del av mediebiletet i Noreg. Med minoritetsspråkmedium er det her meint både norskspråklege og minoritetsspråklege (kvensk, romanes og romani) medium som skriv om saker som vedkjem nasjonale minoritetar (kvener/norskfinnar, romar, romanifolk/taterar, jødar og skogfinnar), og medium som brukar minoritetsspråka kvensk, romani eller romanes. Media kan normalisere og «modernisere» språk og har ein positiv effekt på språkhaldningar og dermed indirekte også på den praktiske språkbruken. Media kan såleis ha ei stor rolle i revitaliseringa av eit språk. Det er derfor viktig at minoritetsspråka kan sjåast og høyrast i media. Den positive effekten av å møte eit minoritetsspråk i media er kanskje særleg størst for andrespråksbrukarar eller personar som har eit ønske om å ta språket sitt attende (til dømes etter å ha vore utsette for fornorskingspolitikk).

Media kan òg spele ei viktig rolle i det å gje språkbrukarane jamleg tilgang til eit spesifikt minoritetsspråk. Dette er særleg viktig når mange naturlege språkbbruksarenaer fell bort.

Kvensk språk og kultur har ein marginal plass i mediebiletet i Noreg i dag. Avisa Ruijan Kaiku kjem ut med ti utgåver årleg og har publisert stoff på kvensk, finsk og norsk sidan 1995. Ruijan Kaiku har produsert aktuelle tekstar på kvensk og dermed bidrege til det kvenske skriftspråket. Liisa Koivulehto fekk i 2019 Språkrådets kvenske språkpris for innsatsen sin for det kvenske språket i avisa i mange år.

Ruijan Kaiku har som mål å oppnå 40 prosent tekstmengde på kvensk, 20 prosent på finsk og 40 prosent på norsk. Av den samla tekstmengda i avisa var for nokre år sidan om lag 20 prosent på kvensk, 5 prosent på finsk og 75 prosent på norsk. Ruijan Kaiku har eit stykke å gå for å nå målet sitt. Dessverre kan det sjå ut til at tekstmengda på kvensk og finsk har gått ned den siste tida. Delen av nettartiklar generelt har derimot auka monnleg dei siste åra. I 2020 har Ruijan Kaiku hatt ei omlegging frå avisformat til magasinformat. Ruijan Kaiku har hatt ei satsing på radio «Ruijan Radio» i podkastform, som er tilgjengeleg på fleire flater. I 2019 vart det sendt 16 podkastepisodar, og i 2020 hadde talet auka til 33. Om lag 3,5 minutt av kvar episode er kvenskspråklege.

Det romske kultur- og ressursenteret Romano kher har ein såkalla TV-kanal på Facebook, *Nevimos Norvego*. Der blir det produsert sendingar primært på romanes. Talet på visingar av dei ulike videoane viser at det er behov for ein romanesspråkleg kanal. Nokre

videoar har svært høge visingstal (over 300 000 visingar), noko som tyder på at dei også blir sedde av eit internasjonalt publikum. Kanalen har i koronatida hatt fleire informasjonsvideoar om korona og ulike smitteverntiltak. For mange menneske er det å få informasjon på sitt eige språk den beste måten å få sikker informasjon om smittevern og tiltak på. Nettopp koronaepidemien har også for fleire andre minoritetsspråk vist kor viktig det er med informasjon på eige språk.

Aviser på samiske språk

Det finst eit eige produksjonstilskot for aviser som har det samiske folket som hovudmålgruppe. Denne ordninga har òg eit språkpolitisk føremål: Ho skal styrkje språkutviklinga i det samiske samfunnet. I 2020 vart det delt ut 36,6 millionar kroner til fem ulike aviser, med stoff på nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og bokmål (Medietilsynet 2020d).

Teiknspråk i medium og kultur

NRK

NRK sender Tegnspråknytt fem dagar i veka og formidlar ikkje nyheiter frå døvesamfunnet, men hovudpunkta i nyheitene, til forskjell frå nyheiter på samisk. Prop. 108 L (2019–2020) stadfestar at «[t]eiknspråkbrukarar har rett til å lære, møte og bruke språket sitt» (s. 74), i tillegg til at norsk teiknspråk ifølgje § 1 c i språklova skal vernast og fremjast.

Ifølgje NRK-plakaten (NRK 2015 § 13) har NRK eit ansvar for å «ivareta ytringsfrihet og ytringsvilkår for borgerne» og «til å fremme den offentlige samtalen, og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser». I § 16 står det at «NRK skal ha programmer for nasjonale og språklige minoriteter». Teiknspråklege er ein nasjonal minoritet med eit fullstendig språk som er likeverdig med norsk (språklova § 7). Utover Tegnspråknytt er det ingen program for teiknspråklege.

I 2019 vart det gjort endringar i forskrifta om kringkasting (Forskrift 1997). Endringane gjeld frå 2020 og skjerpar inn krava til teiknspråk i NRK og i kommersielle kanalar. I § 2-5 «[t]ilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse i NRKs programmer» er det no krav til daglege sendingar på norsk teiknspråk, og i § 2-6b «[t]ilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse i kommersielle kanaler» er det eit nytt krav til teiknspråktolka program kvar veke dersom det er mogleg. NRK Tegnspråk er ein eigen tolkekanal. Målet med denne kanalen er å gjere tilgjengelege program som blir sende på andre NRK-kanalar. Med unntak av eitt tolketeam er teiknspråktolkane ikkje fast tilsette, men frilansarar. Å følgje teiknspråktolka TV-program gjev ikkje den same opplevinga og tilgangen til informasjon som det som blir sendt direkte på eige språk (Neves 2007). Det manglar kvalifikasjonskriterium for å teiknspråktolke i NRK. Vinteren 2021 blir det også sendt tolka program frå TV 2 på NRK Tegnspråk i tråd med § 2-6 i forskrifta om kringkasting (Forskrift 1997). Teiknspråkkkanalen sender av og til teiknspråkprogram dei har kjøpt inn. Dette tilbodet er viktig for den teiknspråklege minoriteten.

Kulturmeldinga *Kulturens kraft* viser til at «[f]or minoritetar kan kunst og kultur vere til hjelp for å etablere egne offentlegheiter der dei kan utvikle sine egne kollektive identitetar. Det kan òg gi minoritetar ein sjanse til å bli høyrde i det større samfunnet og kommunisere med det» (Meld. St. 8 (2018–2019):16). Kulturpolitikk er både ytringsfriheitspolitikk og språkpolitikk. Teiknspråklege døve og hørselsheima er lite representerte i den offentlege samtalen. Det manglar teiknspråklege journalistiske medium som kan bidra til at den teiknspråklege minoriteten får tilgang til å ytre seg og danne seg meiningar for å kunne delta i samfunnet og danne kollektive identitetar.

Døves Media

Døves Media er stifta av Norges Døveforbund og har som føremål å produsere teiknspråkleg innhald for barn, unge og vaksne. Dei leverer eit landsdekkjande teiknspråkleg tilbod på NRK, DMTV (strøymekanal deira) og sosiale medium. Meldinga *Kulturens kraft*

«I dag har Døvekirken kring 60 prosent teiknspråklege døve og høyrselshemma tilsette på alle nivå. Norsk teiknspråk er arbeidsspråket. Det er no ei større moglegheit enn tidlegare for at teiknspråklege står fritt til å utøve si kristne tru på teiknspråk.»

stadfestar «at kulturlivet, frivilligheita og medieoffentlegheita er sjølvstendige byggjesteinar i samfunnet. Dei skal kunne utvikle seg mest mogleg på eigne premissar utan statleg overstyring. Det offentlege skal leggje til rette for utvikling og eit mangfald av private og offentlege finansieringskjelder. Det er ei viktig oppgåve å verne om kulturarven vår. Kulturlivet skal vere relevant og representativt for heile befolkninga og medverke til at enkeltmenneska får fridom og høve til å uttrykkje seg» (Meld. St. 8 (2018–2019):7). Døves Media arbeider for tida for å bli eit journalistisk teiknspråkleg nyheitsmedium for å kunne vareta ytringsfridommen og meiningsfridommen til den teiknspråklege minoriteten. Døves Media fekk i 2020 kr 6 750 000 i tilskot frå Kulturdepartementet gjennom Nasjonalbiblioteket. Under koronakrisa har Døves Media gjeve ut informasjon om pandemi og smittevern i samarbeid med Folkehelseinstituttet.

Teiknspråk på museum

Det har vore ei sporadisk synleggjering av norsk teiknspråk på musea. Det er eit større prosjekt i Oslo kommune for å kunne få møte norsk teiknspråk ved det nye Munchmuseet. Hermetikkmuseet i Stavanger har utarbeidd ein teiknspråkleg versjon av ein vanleg gaida tur i museet. På grunn av stenging har dei gjort dette tilgjengeleg på nettstaden sin.

Norsk Døvemuseum er eit nasjonalt museum for kulturen, språket og historia til dei døve og høyrselshemma. Det er ei avdeling av Musea i Trøndelag. Hovudoppgåva til Norsk Døvemuseum er å ta vare på

og formidle historia til dei høyrselshemma frå heile Noreg og gjennom dette synleggjere ei minoritetsgruppe i det norske samfunnet. Museet er ein kulturell møtestad mellom høyrande og døve med vekt på kommunikasjon og forståing.

Religionsutøving på teiknspråk

Døvekirken har ein spesiell posisjon i kulturen og historia til dei døve i Noreg. Døvekirken høyrer til Oslo bispedøme og er ei nasjonal kyrkje med fleire teiknspråklege kyrkjelydar og er heimla i *forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten* (Forskrift 2015). Døvekyrkjene i Noreg ved prostene og Oslo bispedøme vidarefører det språkpolitiske arbeidet sitt på fleire område. Gudstenestereforma i Døvekirken har gjennom omsetjing og tilpassing til teiknspråk og til kulturen til dei døve fått på plass teiknspråklege liturgiar. Døvekirken har hatt trusopp-læring for døypte døve og høyrselshemma barn og unge frå 0 til 18 år og er såleis ein viktig arena for språkoverføring. I dag har Døvekirken kring 60 prosent teiknspråklege døve og høyrselshemma tilsette på alle nivå. Norsk teiknspråk er arbeidsspråket. Det er no ei større moglegheit enn tidlegare for at teiknspråklege står fritt til å utøve si kristne tru på teiknspråk. Bibelen er enno ikkje omsett til norsk teiknspråk. Teiknspråklege med andre religionar står mindre fritt til å utøve sin eigen religion på teiknspråk.

Det er elles private forsøk på å utvikle islamske teikntermar.

KJELDER

Aftenposten (2021): Bibliotekene ber kulturministeren gripe inn mot forleggenes e-lydboknekt. Aftenposten. <https://www.aftenposten.no/kultur/i/Eo1593/bibliotekene-ber-kulturministeren-gripe-inn-mot-forleggenes-e-lydbokn> (april 2021).

BI (2019a): Bokforbruk, bibliotek og lesing i digitale tider. DnD-rapport nr. 4. BI Centre for Creative Industries. <https://www.bi.no/globalassets/forskning/centre-for-creative-industries/publications/bokforbruk-bibliotek-og-lesing-i-digitale-tider-dnd.pdf> (mai 2021).

BI (2019b): Hva nå. Digitaliseringens innvirkning på norsk musikkbransje. BI Centre for Creative Industries. <https://www.regjeringen.no/contentassets/94e99440dd-604be1836c4543fdb92cb6/musikkutredning-hva-na-digitaliseringens-innvirkning-pa-norsk-musikkbransje-bi-2019.pdf> (mars 2021).

Biblioteksentralen = Norsk kulturråds innkjøpsordninger for litteratur. 2020. <https://www.bibsent.no/kulturfond/groups/grid#2020> (mars 2021).

Bokavtalen (2017) = Bokavtalen 2017. Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen. <https://forleggerforeningen.no/wp-content/uploads/2020/02/Bokavtalen-2017-forlenget.pdf> (mai 2021).

EU-kommisjonen (2018): European Parliament approves revised rules for audiovisual media across Europe. European Commission. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-parliament-approves-revised-rules-audiovisual-media-across-europe> (mars 2021).

Forleggerforeningen (2020): Bokmarkedet 2019. Forleggerforeningens bransjestatistikk. Den norske Forleggerforening. https://forleggerforeningen.no/wp-content/uploads/2020/06/Bransjestatistikk_2019_inter-net-v2.pdf (mai 2021).

Forskning.no (2020): Spotifys makt vokser i takt med nye lyttevener. Forskning.no. <https://forskning.no/forbruk-musikk-partner/spotify-makt-vokser-i-takt-med-nye-lyttevener/1656488> (mars 2021).

Forskrift (1997): Forskrift om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-02-28-153> (mai 2021).

Forskrift (2015): Forskrift om ordning for døve-menigheter og døvepresttjenesten. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-04-15-1442> (mai 2021).

Forskrift (2016): Forskrift om tilskudd til produksjon og formidling av audiovisuelle verk. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-10-07-1196> (mai 2021).

Forskrift (2021): Forskrift om tilskudd til utvikling, lansering og formidling av dataspill. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-02-23-557/> (mars 2021).

Framtida (2020): Er dialekt nynorsk, NRK? Framtida.no. <https://framtida.no/2020/01/10/er-dialekt-nynorsk-nrk> (januar 2021).

Framtida (2021): TV 2 opnar for nynorsk på nett: – Skulle berre mangle. Framtida.no. <https://framtida.no/2021/03/17/tv-2-snur-opnar-for-nynorsk-pa-nett> (april 2021).

GramArt og Språkrådet (2009): Kartlegging av bruk og omdømme av norsk språk i dagens musikk-Norge. Gjennomført av Synovate april 2009. https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/rapport_musikk-norge_synovate2009.pdf (mai 2021).

Gramo (2021): Gramo-statistikken 2019. Gramo. http://static.gramo.no/files/docs/gramo-statistikken-2019.pdf?_ga=2.243374662.21313182.1615457968-102573690.1615367787 (mars 2021).

Ipsos (2021): Ipsos SoMe-tracker Q4'20. Ipsos. <https://www.ipsos.com/nb-no/ipsos-some-tracker-q420> (mars 2021).

Kantar (2020): Mediebarn 2020. En undersøkelse om medievanene til 3–11-åringene. Kantar. <https://kantar.no/kantar-tns-innsikt/mediebarn-2020-okt-nyhetsinteresse-strommevekst-og-tiktok-feber/> (mai 2021).

Kantar (2021): Rikets medietilstand. Føredrag under arrangementet Medietrender 2021.

Klassekampen (2017): Bryter nynorskbarriere. Klassekampen. <https://arkiv.klassekampen.no/article/20170726/ARTICLE/170729914> (januar 2021).

Kulturdepartementet (2019a): *Spillerom. Dataspillstrategi 2020–2022.* Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/42a-c0925a3124828a2012ccb.3f9e80c9/spillerom-dataspillstrategi-2020-2022.pdf> (mars 2021).

Kulturdepartementet (2019b): *Prop. 1 S (2019–2020). For budsjettåret 2020 under Kulturdepartementet.* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-1-s-20192020/id2671450/> (mai 2021).

Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet (2019): *Rom for demokrati og dannelse. Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023.* Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf> (mars 2021).

Kunnskapsdepartementet (2021): *Ny krisepakke på 323 millioner kroner rettet mot flyktninger og nyankomne innvandrere.* Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-krisepakke-pa-323-millioner-kroner-rettet-mot-flyktninger-og-nyankomne-innvandrere/id2830643/> (mars 2021).

LLA (2020): E-post frå Landslaget for lokalaviser v/generalsekretær Rune Hetland 4.12.2020.

M24 (2020): *For første gang har NRK innfridd nynorskkravet: – Flaut at vi ikke har fått det til før nå.* M24. <https://m24.no/ingvild-bryn-nrk-nynorsk/for-forste-gang-har-nrk-innfridd-nynorskkravet-flaut-at-vi-ikke-har-fatt-det-til-for-na/243445> (januar 2021).

Medienorge = Medienorge. *Fakta om norske medier.* <https://medienorge.uib.no/statistikk/medium/avis/361> (januar 2021).

Medietilsynet (2018): *Barn og medier-undersøkelsen 2018. 9–18-åringer om medievaner og opplevelser.* Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2018-oppdatert-versjon-oktober-2019.pdf> (januar 2021).

Medietilsynet (2020a): *Allmennkringkastingsrapporten 2019.* Medietilsynet. https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/allmennkringkasting/2019_allmennkringkastingsrapporten_tv-2-og-nrk.pdf (januar 2021).

Medietilsynet (2020b): *Barn og medier 2020. En kartlegging av 9–18-åringers digitale medievaner.* Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf> (mars 2021).

Medietilsynet (2020c): *Medietilsynet har fordelt årets produksjonstilskudd til avisene: Klassekampen får mest mediestøtte, størst økning for Fiskeribladet.* Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/om/aktuelt/medietilsynet-har-fordelt-arets-produksjonstilskudd-til-avisene-klassekampen-far-mest-mediestotte-te-storst-okning-for-fiskeribladet/> (januar 2021).

Medietilsynet (2020d): *Medietilsynet har fordelt nær 37 millioner i støtte til samiske aviser.* Medietilsynet. <https://www.medietilsynet.no/om/aktuelt/medietilsynet-har-fordelt-nar-37-millioner-i-stotte-til-samiske-aviser/> (januar 2021).

Meld. St. 8 (2018–2019) *Kulturens kraft. Kulturpolitikk for fremtida.* Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20182019/id2620206/> (mars 2021).

Meld. St. 12 (2020–2021) *Nasjonale minoriteter i Norge. En helhetlig politikk.* Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-12-20202021/id2814676/> (mars 2021).

Meld. St. 17 (2018–2019) *Mangfold og armlengds avstand. Mediepolitikk for ei ny tid.* Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20182019/id2638833/> (mars 2021).

Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge.* Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/> (april 2021).

Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold.* Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-38-20142015/id2423789/> (januar 2021).

Musikknyheter.no (2020): *Dette har nordmenn hørt på i 2020. Spotify oppsummerer musikk- og podkast-året.* Musikknyheter.no. <https://www.musikknyheter.no/nyheter/21085/Dette-har-nordmenn-h%C3%B8rt-p%C3%A5-i-2020.html> (mars 2021).

Nasjonalbiblioteket (2021): Hva er Nettbiblioteket? Nasjonalbiblioteket. <https://sporbiblioteket.nb.no/faq/182198> (mars 2021).

NBI (2020): Statistikk over bokutgivelser for barn og unge i 2018. Norsk barnebokinstitutt. <https://barnebokinstituttet.no/aktuelt/statistikk-over-bokutgivelser-for-barn-og-unge-i-2018/> (mars 2021).

Neves, J. (2007): Of Pride and Prejudice. The Divide between Subtitling and Sign Language Interpreting on Television. I: *The Sign Language Translator and Interpreter* 1(2):251–274. <http://hdl.handle.net/10400.8/438> (mai 2021).

NFFO (2020): – En ny lesepolitikk. Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. <https://nffo.no/aktuelt/nyheter/en-ny-lesepolitikk> (mars 2021).

NFI (2020): Årsrapport 2019. Norsk filminstitutt. https://www.nfi.no/statistikk/statistikk-analyse-og-rapporter/_attachment/download/35113d21-25ae-4583-9b36-a13a-5a501efd:b6ca81d3367b7b2bf806e710855b06616b7392a8/NFI_C3%A5rsrapport_2019.pdf (mars 2021).

NOU 2017: 7 Det norske mediemangfoldet. En styrket mediepolitikk for borgerne. Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-7/id2541723/> (mai 2021).

NRK (2008): Facebook på nynorsk. NRK. <https://nrkbeta.no/2008/06/30/facebook-pa-nynorsk/> (januar 2021).

NRK (2015): NRK-plakaten. NRK. <https://www.nrk.no/informasjon/nrk-plakaten-1.12253428> (mai 2021).

NRK (2019a): Allmennkringkasterregnskapet. Statistikk 2019. NRK. https://fido.nrk.no/2d7ba53aecb-7173b72f7dd0fa736ad942e6ee09573d5035f-b86a9fc09c2305b6/allmennkringkasterregnskapet_2019_statistikk_ny%20pr%20270520.pdf (januar 2021).

NRK (2019b): Staten vil tvinge Netflix til å lage flere norske tv-serier. NRK. <https://www.nrk.no/kultur/staten-vil-tvinge-netflix-til-a-lage-flere-norske-tv-serier-1.14729822> (mars 2021).

NRK (2021): Klarte ikkje nynorskkravet i 2020: – Vi må skjerpe oss. NRK. https://www.nrk.no/vestland/nrk-klarte-ikkje-nynorskkravet-i-2020_-vi-ma-skjerpe-oss-1.15332284 (januar 2021).

Prop. 108 L (2019–2020) = Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Lov om språk (språkløva). Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-108-l-20192020/id2701451/> (mai 2021).

Prop. 144 L (2012–2013) = Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Lov om omsetning av bøker (bokloven). Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-144-l-20122013/id725129/> (mai 2021).

Samlaget (2021): Om Samlaget. Samlaget. <https://samlaget.no/pages/about-us> (mars 2021).

SNL = Store norske leksikon. <https://snl.no/> (mai 2021).

Språkløva. Sjå Prop. 108 L (2019–2020).

Språkrådet (2017): Språkstatus 2017. Språkpoltisk tilstandsrapport frå Språkrådet. <https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/publikasjoner/sprakstatus/sprakstatus-2017.pdf>. (januar 2021).

Språkrådet (2018): Språk i Norge – kultur og infrastruktur. https://www.sprakradet.no/globalassets/diverse/sprak-i-norge_web.pdf (mai 2021).

SSB (2019): Kulturstatistikk 2019. Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/_attachment/440118?_ts=1764bbe1c58 (mars 2021).

SSB (2021) = Norsk mediebarometer 2020. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/norsk-mediebarometer-2020> (mai 2021).

Steam (2021): Steam – årskavalkade 2020. <https://store.steampowered.com/news/group/4145017/view/2961646623386540826> (mars 2021).

St.meld. nr. 22 (2006–2007): Veiviseren. For det norske filmloftet. Kultur- og kyrkjedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-22-2006-2007/id460716/> (mars 2021).

Tegn.tv. <https://tegn.tv/om-tegentv/> (mars 2021).

«I den nye språklova får alle dei tradisjonelle språka i Noreg eit vern og ein lovfesta status dei har sakna frå før, og det fleirspråklege norske samfunnet blir endeleg anerkjent av lovverket.»

Språkrådet